

36. Olimpiada Filozoficzna

tematy prac pisemnych

etapu szkolnego

1. **Czy polityką kieruje rozum czy emocje?**

Opiekun naukowy: prof. dr hab. Agnieszka Nogal

Sugestie bibliograficzne: J. Rawls, *Teoria sprawiedliwości*, różne wydania; F. Fukuyama, *Koniec historii*, przeł. T. Bieroń i M. Wichrowski, Poznań 1996; M. Król, *Liberalizm strachu czy liberalizm odwagi?*, Kraków, Warszawa 1996; T. Snyder, *O tyranii. Dwadzieścia lekcji z dwudziestego wieku*, przeł. B. Pietrzyk, Kraków 2017.

2. **Czy nasze poznawanie innych ludzi różni się od tego, w jaki sposób poznajemy siebie lub przedmioty nieożywione takie jak kamienie, drzewa i chmury? Poznanie umysłów innych w świetle współczesnej epistemologii i kognitywistyki**

Opiekun naukowy: dr Katarzyna Kuś

Sugestie bibliograficzne: J. L. Austin, *Umysły innych*, w: *Mówienie i poznawanie*, przeł. B. Chwedeńczuk, Warszawa, s. 104–155; J. Bauer, *Empatia. Co potrafią lustrzane neurony*, Warszawa 2008; Białecka-Pikul, *Narodziny i rozwój refleksji nad myśleniem*, Kraków 2012; D.C. Dennett, *Natura umysłów*, Warszawa 1997; Gallagher S., D. Zahavi, *Jak poznajemy innych?*, w: *Fenomenologiczny umysł*, s. 250–273, Warszawa 2015; 250–273; T. Nagel, *Jak to jest być nietoperzem?*, w: *Pytania ostateczne*, przeł. A. Romaniuk, Warszawa 1997, s. 203–219; P. Przybysz, *Refleksja a stopnie poznania społecznego. W stronę kognitywnej teorii umysłu poznawczego*, w: *Funkcje umysłu*, red. M. Urbański, P. Przybysz, Poznań 2009, s. 165–153; G. Ryle, *Czym jest umysł?*, przeł. W. Marciszewski, Warszawa 1970; P. F. Strawson, *Indywidualna. Próba metafizyki opisowej*, przeł. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1980.

3. **Sztuka jako medium refleksji krytycznej**

Opiekun naukowy: dr hab. Mateusz Salwa

Sugestie bibliograficzne: T.W. Adorno, *Sztuki i sztuki. Wybór tekstów*, przeł. K. Krzemień-Ojak, Warszawa 1990; G. Dziamski, *Sztuka po końcu sztuki. Sztuka XXI*, Poznań 2009.; W. Benjamin, *Konstelacje. Wybór tekstów*, przeł. A. Lipszyc, A. Wołkowicz, Kraków 2012; S. Morawski, *Na zakręcie: od sztuki do po-sztuki*, Kraków 1985; J. Ranciere, *Estetyka jako polityka*, przeł. J. Kutyła, P. Mościcka, Warszawa 2007; C. Bishop, *Sztuczne piekła*, przeł. J. Staniszewski, Warszawa 2015.

4. **Czy nowe technologie cyfrowe i sieciowe są realizacją idei Panoptikonu?**

Opiekun naukowy: dr Bartosz Działoszyński

Sugestie bibliograficzne: Z. Bauman i D. Lyon, *Płynna inwigilacja. Rozmowy*, tłum. T. Kunz, Kraków 2013; M. Foucault, *Nadzorować i karać. Narodziny więzienia*, tłum. T. Komendant, Warszawa 1998; S. Zuboff, *Wiek kapitalizmu inwigilacji. Walka o przyszłość ludzkości na nowej granicy władzy*, tłum. A. Unterschuetz, Poznań 2020.

5. **Rola aniołów w filozofii średniowiecznej. Istotne zagadnienie filozoficzne czy zbędny dodatek?**

Opiekun naukowy: dr hab. Bogna Kosmulska

Sugestie bibliograficzne: *Księga o aniołach*, H. Oleschko (red.), Kraków 2002 [cz. II, wybrane artykuły poświęcone patrystyce, a więc okresowi ważnemu dla filozofów średniowiecznych]; św. Tomasz z Akwinu, *Kwestia dyskutowana o stworzeniach duchowych*, przekł. i wstęp A. Rosłań, Kęty 2022; Bonawentura, *O stworzeniach świata*, przeł. M. Olszewski; Robert Kilwardby, *O naturze anielskiej*, przeł. M. Gensler, D. Gwis, E. Jung-Palczewska; w: *Wszystko ze zdziwienia. Antologia tekstów filozoficznych z XIII wieku*, K. Krauze-Błachowicz (red.), Warszawa 2002; ks. T. Stępień, *Doktor Anielski o aniołach*, Warszawa 2020; tenże, *Aniołowie w filozoficznym obrazie świata św. Tomasza z Akwinu. Z metafizyki substancji oddzielonej*; w: *Nieprzemijająca nowość filozofii św. Tomasza z Akwinu*, A. Maryniarczyk, N. Gondek, W. Daszkiewicz (red.), Lublin 2008, s. 479–508; C. S. Lewis, *Odrzucony obraz*, przeł. W. Ostrowski, Kraków 2008.

6. **W jaki sposób w poznaniu kształtuje się stosunek między ogólnością a konkretem, całością a szczegółem? Opracuj temat. nawiązując do prac Leszka Kołakowskiego.**

Opiekun naukowy: prof. dr hab. Barbara Markiewicz

Prace podejmujące to zagadnienie biorą udział w konkursie o nagrodę im. Leszka Kołakowskiego. Po więcej informacji należy kontaktować się mailowo na adres: olimpiada@ifis.pan.waw.pl

Sugestie bibliograficzne: Wybrane teksty L. Kołakowskiego [obecnie brak informacji od organizatorów].

7. **Czy wiedza może być fałszywa i nie być przekonaniem. Rozważ relację między wiedzą a przekonaniem i prawdą?**

Opiekun naukowy: dr hab. Tomasz Puczyłowski

Sugestie bibliograficzne: A. Bogusławski, *Czy wiedza, że p, pociągga za sobą inny stan mentalny?* [w:] J. Pelc (red.), *Znaczenie i prawda*, Warszawa 1994, s. 391–411; A. Bogusławski, *Kolejna glosa do rozważań wokół pojęcia wiedzy i jej stosunku do niealetycznych stanów mentalnych*, *Linguistica Copernicana* 13, 2016, s. 67–86; T. Ciecierski, *Nastawienia sędzeniowe*. Warszawa 2013, s. 170–183; A. Grobler, (2001). *Prawda, znaczenie i rozwój wiedzy* [w:] tenże, *Pomysły na temat prawdy*, Kraków 2001; A. Grobler, *Dwa pojęcia wiedzy: w stronę unifikacji*, *Przegląd Filozoficzny – Nowa Seria* 25(1) 2016, 141–160; T. S. Kuhn, *Struktura rewolucji naukowych*, Warszawa 2022; M. W. Oleksy, *Wiedza jako prawdziwe uzasadnione przekonanie. Czy twierdzy tej wciąż warto bronić?*, *Diametros* 6 2005, 19–48; R. Palczewski, *O aletycznej naturze wiedzy*, *Filozofia Nauki*, 23(1) 2015, 99–145; R. Palczewski, *O doksastycznej naturze wiedzy*, *Filozofia Nauki*, 26(2) 2018, s. 55–94; A. Stępnik, *Klasyczna definicja wiedzy a świadomość posiadanych przekonań*, *Studia Philosophiae Christianae* 45(2) 2009, s. 139–154; J. Woleński, *Epistemologia. Poznanie, prawda, wiedza, realizm*, Warszawa 2005; D. Ziembicki, *Kontrowersje interpretacyjne wypowiedzi typu „Nie sądzę, że p, ja to wiem.”*, *Polonica* 38 2018, s. 232–244.

8. **Czy zgadzasz się z Elzenbergiem, że „Jeżeli umysł jest „nożem”, to wolno (...) wypowiedzieć paradoks następujący: tylko nożem choć trochę jeszcze tęym można krajać chleb lub mięso; nożem w stanie doskonałej ostrości da się ciąć już tylko powietrze.”**

Opiekun naukowy: dr hab., prof. Kinga Kaśkiewicz

Sugestie bibliograficzne: H. Elzenberg, *Kłopoty z istnieniem*, Kraków 1944, s. 302; S. Kierkegaard, *Albo-albo*, dow. wyd.; B. Pascal, *Myśli*, dow. wyd.; J. Woleński, *Dwa racjonalizmy i irracjonalizm*, w: *Roczniki filozoficzne*, tom. LI, zeszyt 1, 2003; Jaspers K., *Wiara filozoficzna*, tłum. D. Lachowska, Toruń 1995; Baumgartner H. M., *Rozum skończony*, tłum. A. Kaniowski, Warszawa 1996.

9. **Czy we współczesnych demokracjach liberalnych obserwujemy wzmocnienie czy osłabienie jakości kultury politycznej?**

Opiekun naukowy: dr hab. Krzysztof Przybyszewski

Sugestie bibliograficzne: E. Wnuk-Lipiński, *Socjologia życia publicznego*, Warszawa 2008; K. Przybyszewski, *Kultura Publiczna. Refleksje wokół kondycji społeczeństwa i państwa polskiego*, Poznań 2013, R. D. Putnam, *Demokracja w działaniu: tradycje obywatelskie we współczesnych Włoszech*, przeł. J. Szacki, Kraków, Warszawa 1995; J. Habermas, *Uwzględniając Innego*, przeł. A. Romaniuk, Warszawa 2009.

10. **Jaki jest cel zdobywania wiedzy i uprawiania filozofii? Omów zagadnienie, odnosząc się do wybranych poglądów filozofów starożytnych oraz sformułuj własne stanowisko.**

Opiekun naukowy: prof. dr hab. Krzysztof Łapiński

Sugestie bibliograficzne: Platon, *Państwo* (ks. VII), *Fajdros* (274c-279c), *Timajos* (47a-c); Arystoteles, *Zachęta do filozofii*, *Metafizyka* (ks. I, rozdz. 1-2), *Etyka nikomachejska* (ks. X, rozdz. 7-9); Epikur, *List do Herodota*, *List do Menojkeusa* [w:] Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, ks. X; Seneka, *Listy moralne do Lucyliusza* (listy: 2, 49, 88, 108), *O beczczynności*.

Literatura pomocnicza: Gajda J., *Sofiści*, Warszawa 1989; Hadot P., *Czym jest filozofia starożytna?*, przeł. P. Domański, Warszawa 2000; W. Jaeger, *Paideia. Formowanie człowieka greckiego*, przeł. M. Plezia, H. Bednarek, Warszawa 2001, s. 871-904; Nussbaum M., *Nie dla zysku. Dlaczego demokracja potrzebuje humanistów*, przeł. Ł. Pawłowski, Warszawa 2015; Wasilewski M., *Protagoras z Abdery, sofista i wychowawca. Studium z historii filozofii wychowania*, Łódź 2013.

11. **Czy religia określa formę i charakter społeczeństwa?**

Opiekun naukowy: dr hab. Marek Nowak

Sugestie bibliograficzne: J. Maritain, *Humanizm integralny*, Warszawa 1981; A. Rykała, *Państwo wpisane w depozyt religii: przeobrażenia struktury terytorialno-religijno-etnicznej Izraela w kontekście oddziaływań międzynarodowych*, *Studia z Geografii Politycznej i Historycznej* nr 3, 2014, s. 97-149; P. Kłodkowski, *Polityczna misja islamu*, *Teologia polityczna*, <https://teologiapolityczna.pl/piotr-klodkowski-polityczna-misja-islam-u-2> (udostępniono 08.10.2016); M. Weber, *Szkice z socjologii religii*, przeł. J. Prokopiuk i H. Kozyr-Kowalski, Warszawa 1984; J. Weiler, *Chrześcijańska Europa: konstytucyjny imperializm czy wielokulturowość*, przeł. W. Michera, Poznań 2003; J. Danecki, *Podstawowe wiadomości o islamie*, t. 1 i 2, Warszawa, Dialog, 2002; A. Malouf, *Wyprawy krzyżowe w oczach Arabów*, przeł. K. Dąbrowska, Warszawa 2001; B. Tibi, *Fundamentalizm religijny*, przeł. J. Danecki, Warszawa 2006.

12. **Czy chcącemu nie dzieje się krzywda? Moralne granice przedmiotowego traktowania samego siebie i dobrowolnego wyzysku.**

Opiekun naukowy: dr Emilia Kaczmarek

Sugestie bibliograficzne: I. Kant, *Uzasadnienie metafizyki moralności*, przeł. M. Wartenberg, Warszawa 1984, rozdz. 2; J. S. Mill, *O wolności*, w: *Utylitaryzm. O wolności*, tłum. M. Ossowska, Warszawa 2005, rozdziały 1 i 2; K. Marks, *Praca wyobcowana*, w: *Rękopisy ekonomiczno-filozoficzne z 1844 r.*, różne wydania; T. Zimny, *Komercjalizacja ludzkiego ciała*, w: *Bioetyka*, red.: Joanna Różyńska i Weronika Chańska, Warszawa 2013.

13. **Czy buddyjskie pojęcie pustki w jakikolwiek sposób wiąże się z nicością?**

Opiekun naukowy: prof. dr hab. Piotr Balcerowicz

Sugestie bibliograficzne: A. Przybysławski, *Buddyjska filozofia pustki*, Wrocław 2009; K. Jakubczak, *Poza bytem i niebytem: Filozofia buddyjska wobec zarzutu nihilizmu*, Kraków 2019; S. J. Kania, *Metoda dialektyczna Nagardżuny na podstawie traktatu pt. Odwrócenie zarzutów (Vigraha-*

vyāvartanī), Warszawa 2015, [[pobierz tutaj](#)]; Nagardżuna, *Filozofia pustki i współzależnego wyłaniania*, Przeł. A. Przybysławski, Kęty 2014; V. Zotz, *Historia filozofii buddyjskiej*, przeł. M. Nowakowska, Kraków 2007; P. Williams, *Buddyzm mahajana*, przeł. H. Smagacz, Kraków 2010; R. Gethin, *Podstawy buddyzmu*, przeł. T. Macios i A. Stępień, Kraków 2010.

Organizatorem OF jest Polskie Towarzystwo Filozoficzne. Patronem medialnym OF jest magazyn „Filozofuj!” – ilustrowane czasopismo popularyzujące filozofię.

Terminarz 36. edycji:

31 października 2023: Termin składania prac etapu szkolnego

13 stycznia 2024: Termin zawodów okręgowych

6 kwietnia 2024: Termin zawodów centralnych

